

Explaining the Challenges of Iran's Higher Education System Facing Globalization (A Phenomenological Study)

Z. Shirzad¹, S. Rajaipour* & B. Mahram²

1. Ph.D. Student of Higher Educational Management, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.
- * Corresponding Author: Associate Professor of Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.
Email: S.Rajaipour@edu.ui.ac.ir
2. Associate Professor, Department of Curriculum Studies and Instruction, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Ferdowsi, Mashhad, Iran.

Abstract

Type of Article: Scientific- Research

Objective: The purpose of this study is to explain and identify the strengths, weaknesses opportunities, and threats of the Iranian higher education system facing globalization.

Materials and Methods: A phenomenological, qualitative approach was followed. The research population included all specialists in the field of higher education in the globalization field. The selection criteria of the sample were being a member of the faculty, the fame of the subject at the national and international levels, or having written work in the field of globalization. A purposive sampling was carried out by selecting key experts and the sample size was 19 Iranian experts based on theoretical saturation. As for the data collection instrument, a semi-structured interview was used and the content validity of the questions was verified by 5 experts. Interview analysis was performed at two levels: content analysis and SWOT analysis.

Result and Discussion: The codes were classified into 96 organizing themes and 20 overarching themes. Out of 20 overarching themes, 3 themes in the strengths of the higher education system, 6 themes in the weaknesses, 3 themes in the level of opportunity, and 8 themes in the level of threat were extracted. Strengths: managers' support for active globalization trends, intrinsic motivation of academics to be present in the world arena, the possibility of creating appropriate contexts, and standards for a world-class university. Weaknesses: inadequate response to local, national, regional, and global strategic needs, inadequate standards of education, laboratory, and facilities at the global level, lack of respect for human capital and unemployment of the educated, inadequacy of rules and regulations in the field of exchanges and communication, inadequate criteria for hiring faculty members and graduate students and academic promotion, and loss of cultural values of some faculty members. Opportunities: the impact of higher education systems on the political, economic, cultural and social structures of governments, the possibility of universities earning income from various sources, strengthening and improving higher education systems and interaction with each other, and the view of international forums, governments and foreign universities on Iran as a country with a historical and cultural background. Threats: restricting research on indigenous issues and values, creating scientific indicators, international and global policies based on institutional theory, extensive recruitment of elites by developed countries and top universities, sanctions on some Iranian universities, damage to indigenous beliefs, culture and language, and ignoring the elite in the political structure. The results of this research can be used by planners, decision-makers and policymakers of the higher education system to review the academic, research, and university services. Also, the findings of this research could be used in compiling the documents of the scientific map of the country, determining the budget, the way of universities income-generating, and the indicators for hiring faculty members. They can also be used in quality indicators and the number of admissions of postgraduate students.

Keywords: Globalization, Higher Education of Iran, Challenges of Higher Education.

مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی

مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی

بهار و تابستان ۱۴۰۱

دوره ۱۵، شماره ۱ (پیاپی ۲۸)

صفحات: ۱۰۵-۱۲۸

DOI: 10.52547/MPES.15.1.105

ISSN: 2423-5261

E-ISSN: 2538-6344

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱/۱۳ بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۵/۱۸

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۵/۲۸ چاپ مقاله: ۱۴۰۱/۱/۱

تبیین چالش های آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی شدن (مطالعه ای مبتنی بر پدیدار شناسی)

زینب شیرزاد، سعید رجایی پور^۱ و بهروز مهram^۲

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

* نویسنده مسئول: دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
S.Rajaiipour@edu.ui.ac.ir

۲. دانشیار گروه مطالعات برنامه درسی و آموزش، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، تبیین و شناسایی قوت ها، ضعف ها، فرصت ها و تهدیدهای نظام آموزش عالی ایران در مواجهه فعال با جهانی شدن است.

مواد و روش ها: رویکرد پژوهش حاضر کیفی و روش پژوهش مبتنی بر پدیدارشناسی بود. جامعه پژوهش تمامی متخصصان حوزه آموزش عالی در حیطه موضوعی جهانی شدن بودند. ملاک های انتخاب نمونه عبارتند از عضو هیئت علمی بودن، اشتغال موضوعی در سطوح ملی و بین المللی و یا دارا بودن اثر مکتوب در زمینه جهانی شدن. رویکرد نمونه گیری هدفمند و به روش انتخاب صاحب نظران کلیدی انجام شد و حجم نمونه ۱۹ نفر براساس اشباع نظری تکمیل گردید. ابزار پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته و روایی محتوایی سوالات مصاحبه، توسط ۵ نفر از متخصصان احراز گردید. تحلیل مصاحبه ها در دو سطح تحلیل مضمون و تحلیل سوات انجام شد.

بحث و نتیجه گیری: کدها در ۹۶ مضمون سازمان دهنده و ۲۰ مضمون فراگیر طبقه بندی شد. ۳ مضمون فراگیر در قوت، ۶ مضمون فراگیر در ضعف، ۳ مضمون فراگیر در سطح فرصت و ۸ مضمون فراگیر در سطح تهدید قرار گرفت. قوت ها: حمایت مدیران از روندهای جهانی شدن فعال، انگیزش درونی دانشگاهیان برای حضور در صحنه جهانی و امکان ایجاد بسترهای مناسب و معیارهای دانشگاه طراز جهان. ضعف ها: پاسخگویی نامناسب به نیازهای استراتژیک محلی، ملی، منطقه ای و جهانی، مناسب نبودن استانداردهای آموزشی، آزمایشگاهی و تسهیلات در سطح جهانی، عدم ارج گذاری به سرمایه های انسانی و بیکاری فارغ التحصیلان نظام آموزش عالی، مناسب نبودن قوانین و مقررات در زمینه تعاملات و تبادلات، مناسب نبودن شاخص های جذب اعضای هیئت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی و ارتقای دانشگاهیان و خودباختگی فرهنگی برخی استادان. فرصت ها: تأثیرگذاری نظام های آموزش عالی بر ساختارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دولت ها، امکان کسب درآمد دانشگاه ها از منابع متعدد، تقویت و به روز شدن نظام های آموزش عالی و تعامل با یکدیگر و نگاه مجامع بین المللی، دولت ها و دانشگاه های خارجی به ایران به عنوان کشوری با سابقه تاریخی و فرهنگی. تهدیدها: ایجاد محدودیت در انجام پژوهش مسائل و ارزش های بومی، ایجاد شاخص های علمی و سیاست گذاری های بین المللی و جهانی مبتنی بر نظریه نهادی، جذب گسترده نخبگان توسط کشورهای پیشرفته و دانشگاه های برتر، تحریم برخی از دانشگاه های ایران، آسیب به باورها، فرهنگ و زبان بومی، تحریم برخی از دانشگاه های ایران و نادیده گرفتن خردمندان در بدنه نظام حکمرانی. از نتایج این پژوهش برنامه ریزان، تصمیم گیران و سیاست گذاران نظام آموزش عالی به منظور بازنگری در کارکردهای آموزش، پژوهش و ارائه خدمات دانشگاه ها، تدوین اسناد نقشه علمی کشور، برنامه ریزی های مالی، تعیین بودجه، درآمدزایی دانشگاه ها، در تصمیم گیری و سیاست گذاری جذب و استخدام اعضای هیئت علمی و کمیت و کیفیت دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی می توانند استفاده کنند.

واژه های کلیدی: جهانی شدن، چالش های آموزش عالی، نظام آموزش عالی ایران.

مقدمه

در سال‌های اخیر، جهان با واکنش‌های فزاینده‌ای علیه هر سه بعد جهانی‌شدن اقتصادی، سیاسی و فرهنگی-اجتماعی روبرو شده است (والتر^۱، ۲۰۲۱). اتفاقات رخ داده در پنج سال اخیر دوره سختی را برای حامیان جهانی‌شدن رقم زده است. در اوج دوران پیشرفت‌های تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات که به گسترش فزاینده جهانی‌شدن سرعت داده بود، اتفاقاتی مانند خروج انگلستان از اتحادیه اروپا، تردید جدی در مورد جهانی‌شدن و عقب‌نشینی از آن در بسیاری از موضوعات به وجود آورد و نارضایتی مردم از جهانی‌شدن تشدید و از آن به شمشیر دو لبه^۲ یاد شد. اما قبل از آن جهانی‌شدن به‌مثابه منشوری ابعاد اصلی زندگی مانند سرمایه‌داری، قدرت، توسعه، نابرابری، عادات و سبک زندگی، فرهنگ، جنسیت، هویت و جمعیت را منعکس و به‌عنوان یک چشم‌انداز آن‌ها را تعریف می‌کرد (پیترز^۳، ۲۰۱۹). دو دیدگاه متفاوت در مورد جهانی‌شدن وجود داشته است. برخی آن را عامل تحرک برای رفاه بیشتر در جهان و به نیروی توقف‌ناپذیر و غیرقابل کنترل معرفی می‌کنند که به توسعه‌ی جهانی کمک می‌کند (استگر^۴، ۲۰۱۷) و بر این باورند جهانی‌شدن می‌تواند علاوه بر یکسان بودن، تفاوت ایجاد کند؛ و برخی دیگر، تأکید بر تأثیرات منفی جهانی‌شدن، به‌ویژه گسترش فقر میان کشورهای ثروتمند و فقیر دارند (مارینگ^۵، ۲۰۱۰). ضدجهانی‌گرایان معتقدند پروژه‌های جهانی‌سازی^۶ در حال اتفاق است و ابرقدرت‌ها آن را پیش می‌برند. فعالان جناح چپ مانند سمیر امین و والدن بلو آرزوی بازگشت دوباره اقتصاد سیاسی جهانی بر مبنای عدالت بیشتر را دارند و پیشنهاد حرکت به سمت یک نظم جهانی کثرت‌گرا را دارند که در آن استراتژی‌های توسعه متناسب با نیازهای محلی، ملی و منطقه‌ای طراحی شود (میتلمن^۷، ۲۰۱۹).

استیگر ماهیت جهانی‌شدن را در چهار بعد گسترده اقتصادی، سیاسی، ایدئولوژی و فرهنگی تشریح می‌کند. این ابعاد به شکلی پیچیده به یکدیگر مرتبط هستند، آنچه در اقتصاد رخ می‌دهد اغلب تحت تأثیر تصمیمات و الزامات سیاسی قرار می‌گیرد و تصمیم‌های سیاسی، خود درون باورهای فلسفی عمیق جای می‌گیرند. هم‌چنین می‌توان استدلال کرد که اقتصاد، ایدئولوژی و سیاست بخشی از بافت فرهنگی هر ملتی است (مارینگ، ۲۰۱۰) و در این میان نقش فناوری‌های ارتباطی نوظهور در پیشرفت جهانی‌شدن انکارناپذیر است (دان^۸، ۲۰۲۰).

جهانی‌شدن در حیطه آموزش عالی نیز تأثیرات فراوانی داشته است تا جایی که برخی رابطه بین دانشگاه و جهانی‌شدن را دوسویه می‌دانند. در طول سه دهه گذشته گفتمان‌های افراطی جهان‌گرایان و ضدجهان‌گرایان، گفتمان‌های غالب آموزش عالی بوده‌اند. این گفتمان‌ها کاملاً متضاد^۹ نیستند، بلکه طیفی هم با نقاط دارای هم‌پوشی و هم مختصاتی معکوس دارند (میتلمن، ۲۰۱۹). هنوز نظریه‌ی منسجمی در زمینه جهانی‌شدن آموزش عالی ارائه نشده، دولت‌ها، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی انواع سیاست‌ها و برنامه‌ها را برای پاسخگویی به جهانی‌شدن به کار می‌گیرند. آموزش عالی جهانی، عامل رقابت در بازارهای جهانی، جذب سرمایه‌های خارجی (چی‌هو^{۱۰}، ۲۰۱۱)، توسعه اقتصاد دانش جهانی (چنگ، ونگ و لیو^{۱۱}، ۲۰۱۴؛ بشیری و همکاران، ۱۳۹۳)، خواستار بهره‌وری بالا، انعطاف‌پذیری در استفاده از فن‌آوری به‌منظور ارتقاء کالاها و خدمات (خراسانی، ۱۳۹۵) است. البته متخصصان نظام‌های آموزش عالی، مؤسسات آموزشی و

1. Walter	2. two-edged sword
3. Pieterse	4. Steger
5. Maring	6. globalizing
7. Mittelman	8. Dunn
9. Binery	10. Chi Hu
11. Cheng, Wang & Liu	

دانشگاه‌ها را نه تنها در معرض فرایندهای جهانی شدن می‌داند که به فرایندهای جهانی شدن پاسخ می‌دهند، بلکه هم‌چنین آن‌ها را به‌عنوان نهادهایی می‌دانند که تا حدودی توانایی شکل دادن به روندهای جهانی شدن را نیز دارند؛ در نتیجه جهانی شدن برای دانشگاه‌ها به همان اندازه که با خطر، تهدید و بحران همراه بوده فرصت‌هایی را نیز در اختیار آنان قرار داده است (کنتل^۱، ۲۰۱۶).

در فضای جهانی شده مفاهیمی مانند نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاه، تعامل دانشگاه‌ها، قراردادهای بین‌المللی، جذب استاد و دانشجوی خارجی، قوانین و مقررات آموزش عالی در هم تنیده‌اند و تفسیر متفاوت از جهانی شدن به لحاظ نظری و راهبردی منجر به نتایج متفاوتی شده است (رضایی، ۲۰۱۹). دوگانگی‌های محلی و جهانی که در مقیاس‌های گوناگون فضایی، زمانی و مفهومی در درون و بین جهت‌گیری‌های دولت-کشورها آشکار می‌شوند، پاسخگوی فرایندهای جهانی شدن نیستند که این مسئله نیز در برخی تصمیمات نظام آموزش عالی ایران دیده شده و از طرف دیگر بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، با آگاهی از سهم عظیم و فزاینده دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در توسعه جامعه، اقتصاد و فرهنگ، اقدامات اساسی در اصلاح و بازسازی نظام‌های آموزش عالی خود در مسیر پاسخگویی به نیازهای ملی، منطقه‌ای و جهانی نموده‌اند و عرصه رقابت و ارائه خدمات را برای نظام آموزش عالی ما محدود کرده‌اند. در نتیجه نظام آموزش عالی ایران می‌تواند با اتخاذ رویکرد فعال در مواجهه با جهانی شدن، سیاست‌گذاری نماید تا بتواند نه تنها همانند بسیاری از کشورهای آسیای شرقی و همسایه‌های در حال توسعه خود، بلکه در راستای اسناد فرادستی و برنامه‌های راهبردی کشور حرکت کند. در توصیف و تحلیل مراکز آموزش عالی ایران در عصر جهانی شدن می‌توان به برخی چالش‌ها و قوت‌ها اشاره کرد؛ چالش‌هایی در زمینه زیرساخت‌های ارتباطی دانشگاه‌ها، ساختار سازمانی، درجه رسمیت دانشگاه‌ها، برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک برای هدایت فناوری و اداره دانشگاه (شاهی، نوه‌ابراهیم و مهرعلیزاده، ۱۳۸۷)، توجه به مؤلفه چندزبانه بودن دانشگاه‌ها (رحیمی و نبی‌لو، ۱۳۸۷)، ارتباط با دیگر دانشگاه‌های معتبر جهان (رزقی شیرسوار و پیراینده، ۱۳۹۰) وضعیت منابع مالی، استفاده از فناوری‌های جدید در آموزش، انگیزه‌ها، میان فرهنگی بودن دانشگاه‌ها، آموزش و یادگیری در کلاس درس (صالحی، ابراهیم‌آبادی و کلاهی، ۱۳۹۸) وضعیت بازار دانش آموزش عالی در ابعاد -تجاری شدن، بین‌المللی شدن، کالایی شدن، استاندارد شدن، شرکتی شدن، فراگیر شدن و رقابتی شدن- (بریمانی و همکاران، ۱۳۹۷) و قوت‌هایی مانند هیئت علمی توانمند، تناسب شیوه‌های تدریس، دسترسی به منابع علمی و فضای فیزیکی (آراسته، سبحانی‌نژاد و همایی، ۱۳۸۷) وجود فناوری‌های نوین و برنامه‌های درسی نوین (رزقی شیرسوار و پیراینده، ۱۳۹۰) اشاره کرد.

پژوهش حاضر در دوره‌ای که جهانی شدن مورد تردید واقع شده، صورت پذیرفت و به دنبال تبیین و شناسایی پدیدارشناسانه عواملی است که نظام آموزش عالی ایران، بتواند با آگاهی از قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها، مواجهه فعال با جهانی شدن داشته باشد. این پژوهش تلاش کرده است با بهره‌مندی از تجربه زیسته متخصصان حوزه آموزش عالی و جهانی شدن به تبیین نظرات آنان بپردازد و از نتایج این پژوهش به‌منظور بازنگری در کارکردهای آموزش، پژوهش و ارائه خدمات دانشگاه‌ها، در تدوین اسناد نقشه علمی کشور با توجه به شرایط درونی و بیرونی نظام آموزش عالی، در برنامه‌ریزی‌های مالی، تعیین بودجه، درآمدزایی دانشگاه‌ها، در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری جذب و استخدام اعضای هیئت علمی و هم‌چنین در تصمیم‌گیری کمیت و کیفیت دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی می‌توان استفاده کرد. به‌منظور تحقق هدف پژوهش سؤالاتی به شرح ذیل مطرح شده است:

۱. قوت‌های محیط درونی نظام آموزش عالی ایران به‌منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن چیست؟
۲. ضعف‌های محیط درونی نظام آموزش عالی ایران به‌منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن

چیست؟

۳. فرصت‌های محیط بیرونی نظام آموزش عالی ایران به‌منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن

چیست؟

۴. تهدیدهای محیط بیرونی نظام آموزش عالی ایران به‌منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن

چیست؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تأثیر ابعاد جهانی شدن بر آموزش عالی: از منظر دو نگاه متفاوت جهان‌گرایان افراطی و ضدجهان‌گرایان، ابعاد جهانی شدن بر آموزش عالی دارای تأثیرات مثبت و منفی است. جهانی شدن موقعیت و تمایز دانشگاه‌ها را نسبت به یکدیگر تغییر داده (پاسکیو^۱، ۲۰۱۵)، بر ساختارها، روش‌ها، برنامه‌ها و عملکردهای آموزش عالی و دانشگاه‌های جهان اثرات گسترده و عمیقی بر جای گذاشته (باگلی و پورتونی، ۲۰۱۶)، رسالت دانشگاه‌ها را در آموزش‌های رسمی و غیررسمی تغییر داده (آنیکوا، امدی و امیم^۲، ۲۰۱۲)، باعث افزایش حضور جهانی زبان انگلیسی شده و تأثیر عمیقی بر توسعه آموزش در سراسر جهان داشته (سوآ و سانتیرام^۳، ۲۰۱۷) و آن‌ها را با نیازها و خواسته‌های بشری افزوده‌تر و مطالبات متنوع‌تر مواجهه کرده است (آیتال، سرینیواس و سورش کومار^۴، ۲۰۱۵).

تأثیرات مثبت جهانی شدن بر آموزش عالی: در سال‌های اخیر شاهد تأسیس دانشگاه‌هایی بوده‌ایم که تنها با گذشت کمتر از یک دهه از عمر آن‌ها، توانسته‌اند جایگاه بسیار خوبی در نظام‌های رتبه‌بندی جهانی کسب کنند (بشیری، ۱۳۹۳) امروزه دانشگاه‌ها تلاش می‌کنند که به دانشگاه‌های تراز جهانی تبدیل شوند. این دانشگاه‌ها وظیفه دارند آموزش با کیفیت در همه سطوح ارائه دهند، پژوهش را برای تأمین خواسته‌های جوامع محلی و جهانی انجام دهند، پاسخگوی نیازهای ملی، پیشبرد منافع عمومی بین‌المللی باشند (آلتباخ^۵، ۲۰۰۹؛ مک ماهان، ۲۰۱۸؛ شکاری و نورمحمدآبادی، ۱۳۹۳) و زبان‌های محلی را توسعه دهند (آلتباخ، ۲۰۰۹؛ چنگ، ونگ و لیو، ۲۰۱۴)؛ همچنین دانشگاه‌های سطح جهانی؛ استادان، پژوهشگران و دانشمندان بسیار مجرب دارند که توجه کامل حرفه‌ای خود را به تدریس و پژوهش اختصاص می‌دهند (چنگ، ونگ و لیو، ۲۰۱۴). دانشگاه مجازی نیز یکی از با اهمیت‌ترین اثرات انقلاب اطلاعات در زمینه روش‌های کسب دانش بوده است (خراسانی، ۱۳۹۵)، تنوع سبک‌های تولید دانش و توسعه فناوری می‌تواند به غنای تجارب جهانی در این زمینه کمک کند. موضوع دیگر خصوصی‌سازی آموزش عالی است. افزایش اتکا کشورها به آموزش عالی خصوصی، تحولات نوآورانه در یادگیری از راه دور، توسعه ماهواره‌ای و شعبه‌های پردیس را بوجود آورده است (زاجدا و روست^۶، ۲۰۱۶ الف)؛ خصوصی‌سازی آموزش عالی به افزایش چشمگیر ثبت‌نام دانشجویان تحصیلات تکمیلی کمک کرده و دولت‌ها را وادار به توسعه نظام آموزش عالی نموده‌اند (آلساگوف^۷، ۲۰۱۷). جهانی شدن، تحصیلات عالی را به یک بازار میلیارد دلاری تبدیل کرده است. آموزش در بهینه‌سازی دستاوردهای جهانی شدن، دستیابی به اهداف توسعه، به‌ویژه در کشورهای کمتر توسعه‌یافته نقش مهمی را بازی می‌کند. اینترنت و پست الکترونیک نیز ماهیت ارتباطات را تغییر داده‌اند، بخش عظیمی از دانش در فضای سایبری قرار داده شده است، زمان و فاصله دیگر موانع دانش و ارتباطات نیستند. سهولت سفر دانشگاهیان، افزایش برگزاری گردهمایی‌های بین‌المللی نسبت به دوره‌های قبل، فرصت‌ها

1. Popescu

2. Anyikwa, Amadi & Ememe

3. Sua & Santhiram

4. Aithal, Srinivas & Suresh Kumar

5. Altbach

6. Zajda & Rust

7. Alsagoff

و موقعیت‌های بیشتری برای ملاقات همتایان دانشگاهی خود در سراسر جهان دارند. پیوندها، تشکلهای شبکه‌های ارتباطی میان دانشگاهیان هر روز در حال افزایش است و شبکه‌های چندگانه تحقیقاتی دانشگاهیان در سراسر جهان گسترش یافته‌است. فعالیت‌های گروهی در پژوهش، انتشار کتب و مقالات گروهی افزایش یافته و دانش فراملیتی در حال تحقق یافتن است (شکاری و نورمحمدآبادی، ۱۳۹۳). تأثیرات منفی جهانی‌شدن بر آموزش عالی: جهانی‌شدن، چالش‌های اجتناب‌ناپذیری برای دانشگاه‌ها دارد. تأثیرات جهانی‌شدن چنان عمیق است که بسیاری از فرضیات اساسی آموزش عالی مورد تردید قرار می‌گیرند (زاجدا و روست، ۲۰۱۶ ب)؛ می‌توان ادعا کرد در دانشگاه‌ها هم‌ریختی ایدئولوژیک به وجود آمده، به‌ویژه در خصوص مأموریت اساسی، ارتباط اجتماعی و هدف دانشگاه‌ها؛ که از طریق نظریه سیاست جهانی تبیین می‌شود (مارینگ، ۲۰۱۰). آموزش عالی، امروز یک مسأله کاملاً سیاسی در سراسر جهان است. برخی از نظام‌های سیاسی، به دنبال کنترل دانشگاه به‌عنوان منبع تولید فرهنگ و عقاید سیاسی هستند. نظام‌های رتبه‌بندی در دنیای آموزش عالی، معادل آژانس‌های رتبه‌بندی مانند مودی^۱ در دنیای اقتصاد هستند. در واقع دانشگاه‌ها با تلاش وصف‌ناپذیر، برتری و کسب رتبه بهتر جهانی را جایگزین اهداف، کارکردها و آرمان‌های نظام‌های آموزش عالی کرده‌اند (کوپای^۲، ۲۰۱۹) و از مأموریت‌های اصلی خود در پرورش شهروندی دموکراتیک، تقویت تفکر انتقادی و پاسداری از آزادی دانشگاهی دست کشیده‌اند. شکل جدیدی از فایده‌گرایی در حال دستیابی است، قدرت بازار بر ارزش‌های دانشگاهی اولویت یافته و این امر بر تفکر عقل‌گرایی، بیشتر از سایر روش‌های استدلال مانند هنر، زبان‌های کلاسیک، تاریخ و فلسفه تأکید می‌کند (میتلمن، ۲۰۱۹). گستره‌ای از مسائل و مشکلات رایج مانند منبع تأمین بودجه و پایداری آن (آلتباخ و ونگ، ۲۰۱۲)، عدم وجود موازنه بین کمیت و کیفیت پژوهش‌ها، مخصوصاً در کشورهای شرق آسیا (مارگینسون^۳، ۲۰۱۱ ب)، فشارهای بازار، استقلال و پاسخگویی، جهانی‌شدن علم، آزادی علمی و حرفه دانشگاهی با دامنه و عمق متفاوت در کشورها وجود دارد (آلتباخ، ۲۰۰۹). تحت تأثیر جهانی‌سازی اجتماعی، مؤسسات آموزش عالی در حال ایجاد یک ذهنیت مصرف‌گرایانه هستند و آموزش را به کالایی قابل مبادله در یک بازار آزاد تبدیل کرده‌اند (اسلاگتر، اسلاگتر و روادس^۴، ۲۰۰۴؛ مایکل و نیلسون^۵، ۲۰۱۲)؛ کاهش حمایت مالی دولت‌ها از بودجه آموزش عالی (لاوانکورا و لاوو، ۲۰۱۷) و در نتیجه فشارهای بازار و منافع تجاری، منجر به رویکرد سودمحور در انجام پژوهش‌ها گردیده (آلتباخ، ۲۰۰۹)، تولید و توزیع دانش به منابع قدرت تبدیل شده (مایکل و نیلسون، ۲۰۱۲)، به واسطه پیشرفت فناوری، دامنه تأثیر تجارت و آموزش جهانی شده (لاری، زومینگ، زانزه و یاتینگ^۶، ۲۰۲۰)؛ باعث استثمار منابع محلی و تخریب فرهنگ بومی کشورهای در حال توسعه (منصوری‌گرگر، صالحی و عباسی، ۱۳۹۵) و اختلال در برنامه‌های مراکز محلی و ارزش‌های ملی شده است (سدان، اگزا و لوین^۷، ۲۰۱۳؛ لوین و همکاران، ۲۰۱۷). دانشگاه‌ها، الگوی سازمان‌های صنعتی را پذیرفته‌اند. این الگو فرایندهای یادگیری را از مباحث ناب علمی دور می‌کند و تبادلات دانشگاه با اجتماع را از محوریت اخلاق خارج می‌کند (السیانکو^۸، ۲۰۱۸).

به‌طور کلی مسائل مشترک نظام‌های آموزش عالی در قرن ۲۱ این‌گونه ذکر می‌شود: اعتبارات و درآمد، کارآمد بودن و حرفه‌ای شدن، کیفیت، عدالت آموزشی، مسائل مالی، افزایش تقاضاها، رقابتی شدن، پافشاری روی منابع مالی، سنجش و پاسخگویی، تعامل بیرونی، مدیریت درونی دانشگاه و چالش میان فرهنگ بومی جهانی روبه‌رو هستند؛ هم‌چنین انقلاب کارآفرینی، انقلاب دیجیتال و انقلاب اینترنت دانشگاه را در جهت تغییر الگوی آموزش و پژوهش و تغییرات استراتژیک در حوزه‌های آموزش و پرورش سوق داده است. نظام

1. Moody

2. Kauppi

3. Marginson

4. Slaughter, Slaughter & Rhoades

5. Mitchell & Nielsen

6. Larbi, Zaoming, Xianzhe & Yating

7. Seddon, Ozga & Levin

8. Alsagoff

آموزش‌عالی ایران نیز با این مسائل مواجه شده و اقداماتی در این زمینه صورت گرفته است. در اسناد رسمی توسعه و چشم‌اندازها به اهمیت جایگاه علمی دانشگاه‌های ایران در نظام‌های رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای بارها و بارها توجه شده است و برای آن طرح‌ها، برنامه‌ها و راهبردهای بسیاری نوشته شده است. به‌طور مثال در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، ایران آینده را در جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی تصویر کرده‌است. برنامه‌های چهارم، پنجم و ششم توسعه و نیز سیاست‌های کلی علم و فناوری، سند چشم‌انداز بیست‌ساله ایران و سند جامعه علمی کشور از جمله این اسناد بالادستی هستند که تصریح متعددی در خصوص بین‌المللی‌سازی آموزش‌عالی در آن‌ها می‌توان یافت (اصغری، ۱۳۹۸). توجه به خصوصی‌سازی، تمرکززدایی، برنامه‌درسی تلفیقی، تأکید بیشتر بر هویت ملی خرد (مرعشی، مهرعلیزاده و طوسی، ۱۳۹۲)، ایجاد تنوع در رشته و مدرک تحصیلی، تبادل استاد و دانشجو، یادگیری مداوم، گسترش فناوری اطلاعات، استاندارد شدن عناصر آموزشی، گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، توجه به ارتباط بین تحصیل و شرایط واقعی دنیای کار امروزی (عبداللهی و مهرعلیزاده، ۱۳۹۶)، آئین‌نامه تفویض اختیارات مربوط به برنامه‌درسی دانشگاه، فرصت‌نوسازی و بازنگری برنامه‌های درسی (عطاران و همکاران، ۱۳۹۸) از دیگر اقدامات مطرح شده‌است.

پژوهش‌های پیشین

پژوهش‌های بسیاری در زمینه جهانی‌شدن و آموزش‌عالی انجام شده است که به نمونه‌هایی از آن‌ها اشاره می‌شود. آماندپ^۱ (۲۰۱۶) در پژوهش خود با عنوان تأثیر لیبرالیسم و جهانی‌شدن بر آموزش‌عالی، با استفاده از تحلیل سوات به تأثیر جهانی‌شدن بر آموزش‌عالی هند پرداخته است. یافته‌های این مطالعه در چهار سطح قدرت، ضعف، فرصت و تهدید در زیر بیان می‌شود. قدرت: هزینه‌ی تحصیل بسیار پایین، تأسیس نهاد دولتی برای تضمین کیفیت تحصیل و ارائه آموزش‌های کلاس جهانی، امکان ارائه خدمات مشاوران آموزشی آنلاین، برگزاری دوره‌های منحصر و سنتی هند برای دانشجویان خارجی علاقمند. ضعف: چارچوب نظارتی کاملاً نامشخص، کاهش کمک‌های مالی دولتی، فقدان انسجام دانشگاهی و صنعتی، کافی نبودن زیرساخت‌ها تحقیقات بین‌المللی، عدم برخورداری از محققان با کیفیت. فرصت اندک برای پژوهش بین‌رشته‌ای و چندرشته‌ای، کم توجهی بر آموزش‌های مبتنی بر عمل. فرصت: امکان مشارکت در توسعه ملی، تقویت صلاحیت‌های جهانی در بین دانشجویان، تلقین سیستم ارزشی در بین دانشجویان. توجه کافی به پژوهش، اولویت دادن به ایجاد نوآوری، حمایت از ایجاد فناوری، بهبود روابط بین سازمان‌های دولتی و خصوصی، امکان اشتغال در سراسر جهان، امکان سرمایه‌گذاری آموزشی داخلی و خارجی، افزایش کیفیت تدریس و یادگیری برای دانشگاه‌های هند. تهدید: سندروم دانشگاه‌های بی‌کیفیت و عدم مسئولیت‌پذیری آنان، عدم کنترل کیفیت و عدم موفقیت در تحقق انتظارات، محدود شدن تحقیقات مرتبط با نیازهای محلی و مشارکت کمتر در تقویت جامعه مدنی، افزایش مؤسسات آموزشی بی‌کیفیت در دنیا و ارائه مدرک هم‌سطح دانشگاه‌های معتبر هند، جذابیت تحصیل خارج کشور برای والدین و خروج ارز. پاپسکیو^۲ (۲۰۱۵) در پژوهش خود با عنوان: استراتژی‌های جهانی‌شدن آفریقایی جنوبی و آموزش‌عالی به این مسئله پرداخته است که دانشگاه صنعتی شبه جزیره آفریقایی جنوبی چرا و چگونه به نقش‌ها و مسئولیت‌های محلی، منطقه‌ای، ملی و جهانی به جهانی‌شدن پاسخ داده است؟ داده‌های این پژوهش از روش تحلیل محتوای اسناد و برنامه‌های راهبردی دانشگاه و هم‌چنین مصاحبه با مدیران دانشگاه استخراج شد. یافته‌های این مطالعه دلایل جهانی‌شدن دانشگاه‌ها را این‌گونه بیان می‌کند: بهبود کیفیت و کمیت پژوهش‌ها، تلاش برای رسیدن به یک دانشگاه کلاس جهانی، مقابله با نابرابری‌ها، بهبود رتبه دانشگاهی بین‌المللی از طریق انتشار در مجلات بین‌المللی، پرورش نسل جدیدی از متخصصان فنی با مهارت اجتماعی بالا و افزایش کیفیت برنامه‌های تحصیلی. بووند، براگا، خاننا و تورنر (۲۰۲۱) در پژوهش خود با عنوان "جهانی‌شدن

تحصیلات دانشگاهی: نقش دانشجویان بین‌المللی در سیستم آموزش عالی" با روش تفسیری تعاریف و کاربردهای جهانی‌شدن، بین‌المللی شدن و تأثیر دانشجویان بین‌الملل در کالج‌ها و دانشگاه‌های ایالات متحده چهار برابر پرداخته است. افزایش نرخ ثبت‌نام برای دستیابی به مدرک تحصیلات عالی و بازار کار جهانی منجر به سوق جریان استعدادهای جهانی به سمت بازار کار ایالات متحده شده و بر چگونگی تأمین مالی آموزش عالی ایالات متحده تأثیر گذاشته و نتیجه می‌گیرد شرایط بازار کار کالج‌ها و دانشگاه‌های ایالت متحده و سیاست‌های ارائه ویزا برای دانشجویان، نقش تعیین‌کننده‌ای در نرخ ثبت‌نام داشته است.

آراسته، سبحانی‌نژاد و همایی (۱۳۸۷) به «بررسی وضعیت دانشگاه‌های شهر تهران در عصر جهانی‌شدن» پرداختند. روش این پژوهش پیمایشی بوده و یافته‌های آنان برگرفته از نظرات ۸۰۰ نفر دانشجو از شش دانشگاه تهران است. نتایج این مطالعه نشان داد وضعیت کنونی دانشگاه‌های تهران در محورهای تسلط علمی و فنی استادان و دسترسی به منابع علمی بالاتر از میانگین است؛ اما در مؤلفه‌های مناسب بودن محتوای درسی استادان، تناسب شیوه‌های تدریس، فضای فیزیکی، ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجویان کمتر از میانگین بود. سه سال بعد رزقی شیرسوار و پیراینده (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان «ارزیابی آموزش عالی کشور در فرآیند جهانی‌شدن» به ارزیابی دانشگاه‌ها از نگاه متخصصان و خبرگان حوزه آموزش عالی پرداختند. روش این پژوهش توصیفی-پیمایشی بود. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه متخصصان و خبرگان حوزه آموزش عالی بودند. نتایج این پژوهش نشان داد شرایط موجود دانشگاه‌ها در مؤلفه‌های هیئت علمی توانمند، وجود فناوری‌های نوین و برنامه‌های درسی نوین دانشگاه‌ها در حد مطلوبی قرار دارند؛ اما وضعیت مؤلفه چندزبانه بودن دانشگاه‌ها، ساختارهای انعطاف‌پذیر و ارتباط با دیگر دانشگاه‌های معتبر جهان ضعیف است. جعفری نیز در سال ۱۳۹۴ به تدوین الگوی ایرانی-اسلامی جهانی‌شدن آموزش عالی، با روش ترکیبی متوالی اکتشافی از نوع ابزارسازی پرداخت. نتایج این پژوهش نشان داد این الگو دارای ۷ مضمون فراگیر، ۳۱ مضمون سازمان‌دهنده و ۲۴۰ مضمون پایه است. هم‌چنین ابعاد هفت‌گانه الگوی تدوین شده از دیدگاه اعضای هیئت علمی و دانشجویان از اهمیت بالایی برخوردار بوده است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و با رویکرد پژوهشی کیفی در زمره پژوهش‌های پدیدارشناسی^۱ قرار می‌گیرد. افراد مشارکت‌کننده در پژوهش؛ متخصصان حوزه آموزش عالی با ملاک عضویت هیئت علمی در دانشگاه، اشتغال موضوعی در سطوح ملی و بین‌المللی و یا دارا بودن اثر مکتوب در زمینه جهانی‌شدن بود. در پژوهش‌های کیفی دو معیار برای انتخاب نمونه وجود دارد یکی تناسب بین تجربه آن‌ها و سؤال پژوهش و دیگری وجود ویژگی‌های یک مطلع خوب (رستمی، ۱۳۹۱)؛ بنابراین در این پژوهش از رویکرد نمونه‌گیری هدفمند و به روش انتخاب صاحب‌نظران کلیدی^۲ به‌منظور انتخاب افراد با سطح قابل توجهی از تجارب و مسئولیت‌های دانشگاهی و حرفه‌ای برای تحلیل ابعاد مختلف جهانی‌شدن در دانشگاه‌های ایران استفاده شد. مصاحبه‌ها تا زمان اشباع نظری ادامه یافت. نمونه پژوهش شامل ۱۹ نفر بود که در سال ۱۳۹۸ انتخاب شدند. برخی از این افراد به‌طور خاص بخاطر دارا بودن سمت دانشگاهی انتخاب شدند. برخی نیز به دلیل زمینه پژوهشی و یا آموزشی که در خصوص جهانی‌شدن آموزش عالی داشتند و در کنار تجربیاتی که از دانشگاه‌های دیگر کسب نموده‌اند، انتخاب شدند.

جدول ۱. توصیف جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

ویژگی	نوع	ویژگی	نوع	درصد	نوع	درصد
زن	جنسیت	استاد	ویژگی	۲۷٪	آموزش	۳۶٪
مرد	جنسیت	مرتبه علمی	ویژگی	۶۳٪	پژوهش	۳۱٪
					آموزش و پژوهش	۱۱٪
				۱۰٪	فعالیت اجرایی	۲۲٪

از ۱۹ نفر مصاحبه‌شونده، ۷ نفر در موضوعات مربوط به جهانی‌شدن، راهبردهای آموزش عالی و مدیریت‌های جهانی تدریس داشته‌اند؛ ۶ نفر پژوهش در زمینه‌ی جهانی‌شدن و آموزش عالی داشته‌اند، ۲ نفر فعالیت آموزشی و پژوهش در زمینه موضوعی را با هم داشتند و ۴ نفر فعالیت اجرای مرتبط در نظام آموزش عالی داشتند؛ همچنین مصاحبه‌شوندگان دارای سمت‌هایی مانند مدیر کل وزارت علوم تحقیقات و فناوری، رئیس گروه برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دانشگاه، عضو شورای سیاست‌گذاری تهیه منابع علمی-وزارت علوم تحقیقات و فناوری، عضو کارگروه کمیته جذب اعضای هیئت علمی استان، دبیر هیأت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه، مدیر سابق دفتر همکاری‌های علمی و بین‌المللی دانشگاه، معاون برنامه‌ریزی و امور اقتصادی و دانش بنیان دانشگاه، مدیریت قطب علمی اقتصاد بین‌الملل و مشاور رئیس دانشگاه را در سابقه حرفه‌ای خود داشته‌اند.

در این مطالعه به‌منظور شناسایی عوامل درونی شامل قوت‌ها و ضعف‌های نظام آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی‌شدن و همچنین عوامل بیرونی شامل فرصت‌ها و تهدیدهای آن از تحلیل سوات استفاده شد. این تکنیک کمک می‌کند تا به نقاط قوت و ضعف سازمان پی ببریم، فرصت‌های پیش روی را بشناسیم، و تهدیدهای احتمالی را به شیوه مؤثری مدیریت کنیم و در حقیقت تحلیل سوات به تنهایی، در شناسایی و تشخیص روابط موجود محیطی و توسعه مسیرهای مناسب می‌تواند به سازمان‌ها کمک کند و درک عمیق‌تری در مورد یک موضوع یا شرایط خاص ایجاد می‌کند (شاهیجان، رضایی و پریس، ۲۰۱۶). این مقاله می‌کوشد از طریق سازماندهی داده‌های جمع‌آوری شده، دیدگاه متخصصان در زمینه جهانی‌شدن آموزش عالی ایران را در برگیرد. به‌منظور انجام مطالعه‌ای با استفاده از ماتریس سوات ابتدا باید مأموریتی را برگزید و سپس از مصاحبه‌شوندگان درخواست نمود براساس عوامل درونی و بیرونی مسئله پژوهش، نظرات خود را بیان دارند. مأموریت در نظر گرفته برای هدف این پژوهش عبارت است از: «طراحی و استقرار نظامی کارآمد و اثربخش برای تعامل سازنده و اثرگذار با نظام‌های آموزش عالی سایر کشورها». به‌منظور گردآوری اطلاعات مورد نیاز از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. روایی محتوایی سؤالات مصاحبه توسط ۵ نفر از متخصصان احراز شد. تحلیل مضمون در سه سطح مضمون‌های پایه، مضمون‌های سازمان‌دهنده و مضمون‌های فراگیر انجام شد. مدت زمان مصاحبه برای هر نفر بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه برآورد شد و تا زمان اشباع نظری مصاحبه‌ها ادامه داشت. از مصاحبه‌ی شماره ۱۵ اطلاعات استخراج شده، تکراری شد ولی پژوهشگر تا ۱۹ مصاحبه ادامه داد. مدت زمان هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه برآورد شد. اشباع داده‌ها از طریق فرآیند مقایسه‌ی مداوم به دست آمد. از روش هشت مرحله‌ای (فونتانلا^۱ و همکاران، ۲۰۱۱) برای اطمینان از اشباع نظری استفاده شد. به‌منظور حصول اطمینان از اعتبار داده‌های استخراج شده، از معیارهای اعتبار سنجی کیفی مانند قابلیت اعتبار^۲ که توسط همکاران پژوهشگر، تأییدپذیری^۳ توسط مصاحبه‌شوندگان و قابلیت انتقال^۴ با ارائه نقل قول از مصاحبه‌شوندگان استفاده شد.

1. Fontanella
3. dependability

2. credibility
4. transferability

یافته‌های پژوهش

تحلیل مصاحبه‌ها در دو سطح مضمون‌ها و سطوح چهارگانه‌ی تحلیل سوات انجام گردید. در روش تحلیل مضمون در ابتدا ۵۴۵ مضمون پایه استخراج شد که این مضامین در مرحله دوم در ۹۶ مضمون سازمان‌دهنده و در مرحله سوم در ۲۰ مضمون فراگیر طبقه‌بندی شد. براساس تحلیل سوات ۳ مضمون فراگیر در قوت، ۶ مضمون فراگیر در ضعف، ۳ مضمون فراگیر در سطح فرصت و ۸ مضمون فراگیر در تهدید قرار گرفت. در ادامه نتایج تحلیل اطلاعات استخراج شده در دو بخش اصلی تحلیل سوات، تحلیل مضمون و نسبت فراوانی مضمون پایه به تعداد کل مضامین سازمان‌دهنده نشان داده شده است.

۱- قوت‌های محیط درونی نظام آموزش عالی ایران به منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن چیست؟

جدول ۵. قوت‌های نظام آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی شدن فعال براساس تحلیل دوگانه

نسبت فراوانی مضمون پایه به تعداد کل مضمون سازمان‌دهنده	مضمون سازمان‌یافته	مضمون فراگیر
۰/۰۶	حرکت در جهت ایجاد ظواهر بین‌المللی دانشگاه‌ها	حمایت مدیران از روندهای جهانی شدن فعال
۰/۰۳	اصلاحات انجام شده در زمینه بازنگری برنامه‌های درسی	
۰/۰۶	اصلاحات انجام شده در زمینه اعطای اختیارات بیشتر به دانشگاه‌ها	
۰/۰۲	عضویت در نهادهای بین‌المللی	انگیزش درونی دانشگاهیان برای حضور در صحنه جهانی
۰/۰۴	اهمیت دادن وزارت علوم به هنیت تحریریه ب.ا نشریات	
۰/۰۴	افزایش تعداد پژوهش‌ها با نویسندگان چند ملیتی	
۰/۰۴	افزایش تعداد طرح‌ها با نویسندگان چند ملیتی	
۰/۰۴	افزایش شرکت در همایش‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی	امکان ایجاد بسترهای مناسب و معیارهای دانشگاه طراز اول جهان
۰/۰۴	افزایش همکاری با مجلات بین‌المللی دانشگاهیان	
۰/۰۶	وجود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات	امکان ایجاد بسترهای مناسب و معیارهای دانشگاه طراز اول جهان
۰/۰۴	ایجاد دیپلماسی علمی	
۰/۰۳	موقعیت جغرافیایی و فضای دانشگاه‌های شهرهای بزرگ	
۰/۰۳	جایگاه ایران در میان کشورهای منطقه	
۰/۰۴	وجود اعضای هنیت علمی برتر	تلاش و پشتکار دانشجویان تحصیلات تکمیلی
۰/۰۸		

براساس نظر اکثر مصاحبه‌شوندگان از بین مضمون‌های سازمان‌دهنده، مضمون‌های «تلاش و پشتکار دانشجویان تحصیلات تکمیلی»، «حرکت در جهت ایجاد ظواهر بین‌المللی دانشگاه‌ها» و «وجود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات»، «اصلاحات انجام شده در زمینه اعطای اختیارات بیشتر به دانشگاه‌ها» بیشترین فراوانی را داشتند. در ادامه نمونه‌ای از پاسخ مصاحبه‌شوندگان ذکر شده است:

برای مضمون فراگیر حمایت مدیران از روندهای جهانی شدن فعال مصاحبه شونده کد ۷ اظهار داشت: «یکی از استراتژی‌های اخیر که در وزارت علوم مطرح شده، بازنگری برنامه درسی و به روزرسانی محتوای آموزشی و سرفصل‌ها مبتنی بر تجربیات دانشگاه‌های جهانی است که بسیار تعیین‌کننده است».

۲- ضعف‌های محیط درونی نظام آموزش عالی ایران به منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن چیست؟

جدول ۶. ضعف‌های نظام آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی شدن فعال براساس تحلیل دوگانه

نسبت فراوانی مضامین پایه به تعداد کل مضامین سازماندهنده	مضمون سازمان‌یافته	مضمون فراگیر
۰/۰۶	کم توجهی به نیازهای جهانی و اصلاحات دیگر دانشگاه‌ها	
۰/۱۹	کم توجهی به نیازهای محلی، عدم توجه به نیازهای جامعه در ایجاد و حذف رشته	
۰/۱۹	ارتباط ناکارآمد آموزش عالی با صنعت	توجه اندک و پاسخگویی نامناسب به نیازهای استراتژیک محلی، ملی و منطقه‌ای در کنار مسائل جهانی
۰/۱۹	ارتباط ناکارآمد آموزش عالی با دولت و جامعه	
۰/۰۳	ارتباط ناکارآمد آموزش عالی با حوزه	
۰/۱۹	نداشتن برنامه‌های استراتژی کلان	
۰/۰۶	عدم توجه به بهسازی و بالندگی نیروی انسانی	
۰/۰۲	سیستمی نبودن مدیریت دانشگاه	
۰/۰۷	عدم رعایت حقوق و ارج‌گذاری مطلوب دانشجو در ایران	سوء مدیریت و کیفیت پایین منابع انسانی دانشگاهی
۰/۰۴	بی‌انگیزه شدن دانشجویان و فارغ‌التحصیلان در ایران بخاطر عدم حمایت	
۰/۲۰	افزایش بیکاری تحصیلکردگان	
۰/۰۳	مدیریت نامناسب دانشگاه‌ها	
۰/۰۳	ناتوانی در تولید علم بومی	مناسب نبودن استانداردهای آموزشی، آزمایشگاهی و تسهیلات در سطح دانشگاه‌های طراز اول جهانی
۰/۰۹	عدم کیفیت در کارکردهای آموزشی، پژوهشی و خدمات	
۰/۰۶	عدم ایجاد کرسی‌های گفتمان و نقادی و نظریه‌پردازی در دانشگاه‌های ما	
۰/۰۶	ضعف قوانین و مقررات نظام آموزش عالی ایران به نسبت دانشگاه‌های کلاس جهانی	مناسب نبودن قوانین و مقررات در زمینه تعاملات و تبادلات علمی
۰/۰۹	استفاده از الگوهای غربی در نظام‌های آموزشی بدون بومی کردن	
۰/۰۳	پیروی صرف از روندها، جوایز و امتیازات بین‌المللی	مناسب نبودن شاخص‌های جذب اعضای هیئت علمی و دانشجویی تحصیلات تکمیلی و ارتقای دانشگاه
۰/۰۴	محو شدن نظام آموزش عالی در پروژه‌های جهانی سازی	
۰/۱۰	اتخاذ شاخص‌ها براساس روندهای جهانی و عدم توجه به شاخص‌های اخلاقی	
۰/۰۶	کارایی نامناسب و عدم توانمندی در حوزه فرهنگی	
۰/۰۶	عدم توجه به تفاوت‌های فرهنگی دانشجویان بین‌الملل	
۰/۰۷	آگاهی محدود و خودباختگی مسئولین	خودباختگی فرهنگی برخی استادان (مرعوب شدن) و کارایی نامناسب فرهنگی دانشگاه
۰/۰۱	عدم پایبندی به پارادایم‌های حکومت	
۰/۰۳	نادیده گرفتن توانمندی‌های خود	
۰/۰۲	ضعف اخلاقی-هویتی دانشگاهیان	

براساس جدول فوق، طبق نظر اکثر مصاحبه‌شوندگان از بین مضمون‌های سازماندهنده، مضمون‌های «بیکاری تحصیلکردگان»، «عدم توجه به نیاز جامعه در ایجاد و حذف رشته‌های تحصیلی»، «ارتباط ناکارآمد آموزش عالی با صنعت» و «ارتباط ناکارآمد آموزش عالی با جامعه» بیشترین فراوانی را داشتند. در ادامه گزیده‌ای از پاسخ‌ها ذکر شده است:

در توضیح مضمون فراگیر عدم توجه و پاسخگویی به نیازهای استراتژیک مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ اظهار داشت: «ارتباط نظام آموزش عالی ما با جامعه ناکارآمد است، دانشگاه مختص افراد خاص نیست که دور آن دیوار بکشیم و افراد خاصی از آن بهره‌مند شوند. بنابراین اولین قدم حذف دیوارهای دانشگاه‌ها است. اگر این دیوارها برداشته شود، مردم عادی نیز تمایل پیدا می‌کنند به داخل دانشگاه مراجعه کنند و ... آن‌ها نیز به مطالعه و یادگیری ترغیب شوند و در نتیجه فرهنگ جامعه توسعه پیدا می‌کند ...».

۳. فرصت‌های محیط بیرونی نظام آموزش عالی ایران به‌منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن چیست؟

جدول ۷. فرصت‌های نظام آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی شدن فعال براساس تحلیل دوگانه

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌یافته	نسبت فراوانی مضمون پایه به تعداد کل مضمون سازمان‌دهنده
تأثیرگذاری نظام‌های آموزش عالی بر ساختارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دولت‌ها	وابسته شدن اقتصاد به دانش	۰/۰۲
	افزایش دیپلماسی علمی	۰/۰۲
	تأثیرات فرهنگی دانشگاه بر جامعه	۰/۰۲
	امکان دسترسی سریع و ارزان	۰/۱۰
	تنوع راه‌های ارتباطی	۰/۱۰
	تأثیر پیشرفت تکنولوژی در علم	۰/۰۸
تقویت و به‌روز شدن نظام‌های آموزش عالی و تعامل با یکدیگر	تأثیر فناوری بر استفاده از دانش	۰/۱۱
	امکان انجام پژوهش‌های بین‌رشته‌ای	۰/۱۰
	امکان بهره‌مندی از دانش جهانی	۰/۱۳
	شکل‌گیری نسل ۳ و ۴ دانشگاه‌ها	۰/۰۹
	شکل‌گیری شاخص‌های جهانی آموزش عالی	۰/۰۸
	پیوند بین دانشگاه و بازار	۰/۰۶
امکان کسب درآمد و سرمایه دانشگاه‌ها از منابع متعدد در سراسر جهان	شکل‌گیری صنعت آموزش عالی	۰/۰۹
	کسب درآمد از دانش و علم دانشگاه	۰/۰۳
نگاه مجامع بین‌المللی و دانشگاه‌های خارجی به ایران به‌عنوان کشوری با سابقه تاریخی و فرهنگی	نزدیک بودن دین به کشورهای همسایه و توصیه‌های متون دینی در اهمیت کسب دانش	۰/۰۳
	نزدیک بودن زبان کشورهای همسایه و تمایل آنان به پذیرش دانشگاه‌های ایران	۰/۰۳

همان‌طور که در جدول ۷ ملاحظه می‌شود، طبق نظر اکثر مصاحبه‌شوندگان از بین مضمون‌های سازمان‌دهنده، مضمون‌های «امکان بهره‌مندی از دانش جهانی»، «تأثیر فناوری بر استفاده از دانش»، «تنوع راه‌های ارتباطی»، «امکان دسترسی سریع و ارزان» و «امکان انجام پژوهش‌های بین‌رشته‌ای» بیشترین فراوانی را داشتند. در ادامه گزینه‌های از پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان ذکر شده است: در توضیح مضمون فراگیر تقویت و به‌روز شدن نظام‌های آموزش عالی و تعامل با یکدیگر مصاحبه‌شونده‌ی شماره ۱۱ اظهار داشت: "جهانی‌شدن امکان فرصت‌های مطالعاتی استادان و دانشجویان را بیشتر کرده است، پژوهش‌ها از حوزه ملی خارج شده ... نظام‌های آموزش عالی به‌روز می‌شوند، دانشگاه‌ها می‌توانند از امکانات علمی و آزمایشگاهی نظام‌های سراسر جهان بهره ببرند، تعامل دانش و دانشگاه‌ها بیشتر شده است، محتوا پا به پای این ساختار، توسعه پیدا می‌کند و تخصصی می‌شود، گرایش‌های جدید مطرح می‌شود که بیشتر بین‌رشته‌ای و چندرشته‌ای است...".

۴. تهدیدهای محیط بیرونی نظام آموزش عالی ایران به‌منظور مواجهه با چالش‌های جهانی شدن چیست؟

جدول ۸. تهدیدهای نظام آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی‌شدن فعال براساس تحلیل دوگانه

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌یافته	نسبت فراوانی مضمون پایه به تعداد کل مضمون سازمادهنده
ایجاد محدودیت برای انجام تحقیقات با مسائل و ارزش‌های بومی	عدم پذیرش مقالات با موضوعات بومی در مجلات بین‌المللی	۰/۰۳
	به حاشیه رفتن ارزش‌های بومی در جهانی‌سازی	۰/۱۰
	چاپ مقالات با موضوعات خاص	۰/۰۳
	عدم امکان دسترسی به همه منابع علمی جهان	۰/۰۴
تحریم برخی از دانشگاه‌های ایران	تحریم در برخی زمینه‌های علمی	۰/۰۳
	تحریم نظام آموزشی ایران	۰/۰۱
	القای شاخص‌های جهانی با استفاده از قدرت‌های رسانه و اطلاعات در نظام‌های آموزش عالی	۰/۰۶
القای شاخص‌های علمی و سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی و جهانی مبتنی بر نظریه نهادی	سیطره نظام‌های آموزشی برتر در دیگر نظام‌های آموزشی	۰/۰۶
	تعیین شاخص‌ها توسط نظام‌های آموزشی برتر	۰/۰۲
	هم‌شکل شدن دانشگاه‌ها در کشورهای پیرو	۰/۰۳
	رابطه بین دانش و قدرت	۰/۰۲
	قدرت اطلاعات و فناوری و دانش	۰/۰۲
	استیلا یک فرهنگ بر سایر فرهنگ‌ها	۰/۰۶
	تأثیر منفی جهانی‌شدن بر آموزه‌های دینی	۰/۰۳
آسیب به باورها، فرهنگ و زبان بومی	عدم توجه به هویت داشتن علم	۰/۰۳
	تحریف هویت‌های ملی در پروژه‌های جهانی‌سازی	۰/۰۸
	غالب بودن فرهنگ غرب	۰/۰۶
	استیلا یک فرهنگ بر سایر فرهنگ‌ها	۰/۰۶
جذب گسترده نخبگان و متخصصان توسط کشورهای پیشرفته و دانشگاه‌های برتر	ارائه امکانات رفاهی بیشتر و شرایط بهتر برای نخبگان	۰/۰۳
	وجود آزمایشگاه‌های پیشرفته و جذب دانشجو	۰/۰۶
	جذب نخبگان کشورهای در حال توسعه	۰/۰۳
	ناآگاهی و ناکارآمدی برخی از مسئولین	۰/۰۷
	انتخاب مسئولین و تصمیم‌گیران براساس جناح سیاسی	۰/۰۹
	ضعف مدیریت برخی از سیاست‌گذاران و مسئولین	۰/۰۶
	چالش‌های عدم آمادگی برای حرکت به سمت جهانی‌شدن فعال	۰/۱۰
عدم تفکر سیستمی در نظام اداری کشور	جایگاه نامناسب ایران در شاخص‌های رفاه و توسعه	۰/۰۴
	عدم توجه به رشد تفکر انتقادی در جامعه	۰/۱۲
	اهمیت ندادن به دانشگاه در مسیر توسعه کشور	۰/۱۱
	محدودیت بودجه در نظر گرفته شده برای دانشگاه	۰/۱۳
	عدم جذابیت و کارایی لازم شبکه‌های مجازی ملی	۰/۰۸
	مناسب نبودن امنیت و آرامش در ایران	۰/۰۴

۰/۰۸	عدم استقلال مالی دانشگاه‌ها در ایران	
۰/۰۳	تمرکزگرایی حکمرانی در دانشگاه‌ها در ایران	
۰/۰۴	مراجع تصمیم‌گیری چندگانه برای دانشگاه‌ها	وابسته شدن دانشگاه‌ها به
۰/۰۴	مراجع تصمیم‌گیری موازی برای دانشگاه‌های ایران	ساختارهای دولتی
۰/۰۹	وابسته بودن دانشگاه به دولت	
۰/۰۴	نادیده گرفتن خردمندان در تصمیم‌گیری‌ها	
۰/۰۶	عدم بهره‌مندی از دانشگاهیان در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های دولتی	نادیده گرفتن خردمندان در بدنه نظام حکمرانی
۰/۱۲	عدم ارتباط و اعتماد دولت به دانشگاهیان	

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، طبق نظر اکثر مصاحبه‌شوندگان از بین مضمون‌های سازمان‌دهنده، مضمون‌های «محدودیت بودجه در نظر گرفته شده برای دانشگاه‌ها»، «عدم توجه به رشد تفکر انتقادی در جامعه»، «عدم ارتباط و اعتماد دولت به دانشگاهیان» و «اهمیت ندادن به دانشگاه در مسیر توسعه کشور» بیشترین فراوانی را داشتند. در ادامه گزیده‌ای از پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان ذکر شده است:

در توضیح مضمون فراگیر به حاشیه رفتن ارزش‌های بومی در جهانی‌سازی مصاحبه‌شونده‌ی شماره ۱۲ اظهار داشت: "اولویت‌ها مهم هستند، اگر به مسائل مهم توجه نشود و همه انرژی معطوف به بُعد بین‌المللی، کسب مدال و امتیاز جهانی شود، ما بومان را از دست می‌دهیم. به نظر می‌رسد هوشیاری و دانشی که سندنویسان، برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران باید داشته باشند تعیین‌کننده پیامدهای منفی است".

بحث و نتیجه‌گیری

این نوشتار به شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای نظام آموزش عالی ایران در مواجهه با چالش‌های جهانی‌شدن فعال از نگاه متخصصان پرداخته است. به‌منظور پاسخگویی به سوالات پژوهش از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با متخصصان بهره گرفته شد. براساس یافته‌های این پژوهش قوت‌های نظام آموزش عالی ایران در مواجهه فعال با جهانی‌شدن عبارت‌اند از حمایت مدیران از روندهای جهانی‌شدن فعال، انگیزش درونی دانشگاهیان برای حضور در صحنه جهانی و امکان ایجاد بسترهای مناسب و معیارهای دانشگاه طراز اول جهان؛ ضعف‌های نظام آموزش عالی ایران در مواجهه با چالش‌های جهانی‌شدن عبارت‌اند از توجه اندک و پاسخگویی نامناسب به نیازهای استراتژیک محلی، ملی و منطقه‌ای در کنار مسائل جهانی، عدم ارج‌گذاری مطلوب به سرمایه‌های انسانی و بیکاری تحصیلکردگان، مناسب نبودن استانداردهای آموزشی، آزمایشگاهی و تسهیلات در سطح دانشگاه‌های طراز اول جهانی، مناسب نبودن قوانین و مقررات در زمینه تعاملات و تبادلات علمی، مناسب نبودن شاخص‌های جذب اعضای هیئت علمی و دانشجوی تحصیلات تکمیلی، ارتقای دانشگاهیان و خودباختگی فرهنگی برخی استادان؛ فرصت‌های جهانی‌شدن برای نظام آموزش عالی ایران، تأثیرگذاری نظام‌های آموزش عالی بر ساختارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دولت‌ها، تقویت و به‌روز شدن نظام‌های آموزش عالی و تعامل با یکدیگر، امکان کسب درآمد و سرمایه دانشگاه‌ها از منابع متعدد در سراسر جهان و نگاه مجامع بین‌المللی و دانشگاه‌های خارجی به ایران به‌عنوان کشوری با سابقه تاریخی و فرهنگی و تهدیدهای جهانی‌شدن برای نظام آموزش عالی ایران، ایجاد محدودیت برای انجام تحقیقات با مسائل و ارزش‌های بومی، تحریم برخی از دانشگاه‌های ایران، القای شاخص‌های علمی و سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی و جهانی مبتنی بر نظریه نهادی، آسیب به باورها، فرهنگ و زبان بومی، جذب گسترده نخبگان و متخصصان توسط کشورهای پیشرفته و دانشگاه‌های برتر، عدم تفکر سیستمی در نظام اداری کشور، وابسته شدن دانشگاه‌ها به ساختارهای دولتی و نادیده گرفتن

خردمندان در بدنه نظام حکمرانی می‌باشد. در راستای یافته‌های پژوهش و در ارتباط با قوت‌ها می‌توان به اسناد کلان سیاست‌گذاری و آموزش عالی اشاره کرد. برنامه پنج‌توسعه در ماده ۱۵ بند "ه"، افزایش سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی سالانه، در ماده ۱۵ بند "و"، گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی و تحقیقاتی معتبر بین‌المللی و در ماده ۱۸ بند "ط" ایجاد و تقویت مراکز علمی، تحقیقاتی و فناوری توانمند در تراز بین‌المللی و با امکانات خاص در شاخه‌های مختلف علوم را مورد توجه قرار داده است. برنامه چهارم توسعه نیز تأکید ویژه‌ای بر تمرکززدایی مدیریت دانشگاه‌ها داشته است. در نقطه قوت انگیزش درونی دانشگاهیان از حضور در صحنه جهانی نتایج مطالعه بذرافکن و همکاران (۱۳۹۲) نیز به رویکرد مثبت دانشجویان نسبت به جهانی شدن و منابع ملی در همکاری با دانشگاه‌های خارج از کشور را پرداخته که البته این رویکرد بین اعضای هیئت علمی و تمایل آنان برای حضور در مجامع بین‌المللی نیز وجود دارد. نادری و مقصدی (۱۳۹۷)، نیز سامانه شاعا را در راستای توسعه علمی کشور و ایجاد دسترسی آسان برای همه پژوهشگران به امکانات آزمایشگاهی معرفی کرده‌است. بنابر اسناد توسعه کشور و یافته‌های پژوهش‌ها نظام آموزش عالی در مواجهه با جهانی‌شدن؛ در بسیاری از موارد بسترها و ملزومات اولیه را دارا است اما این قوت‌ها در مواردی بالفعل نشده‌اند و نیازمند تلاش، برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، اجرا و ارزیابی مناسب هستند که با حمایت مدیران و تصمیم‌گیران و اجرای مناسب آئین‌نامه‌ها و مقررات امید است بتوان گام‌های مهمی در جهت بهبود وضعیت موجود از حیث قوانین، ساختار و امکانات برداشته شود.

محمدی‌زاده، عزیزی و صالحی‌عمران (۲۰۲۰) نیز در راستای ضعف‌های نظام آموزش عالی ما بیان می‌کند اکثراً در کشورهای درحال توسعه شاهد آن هستیم که برخی دانشگاهیان، از نیازهای جامعه ملی خود غافل مانده‌اند. این در حالی است که فریدمن (۲۰۱۸)؛ معتقد است حرکت به سمت ملی‌گرایی کمک می‌کند دانشمندان روابط پایدار بین دانشگاه و نیازهای کشورشان را درک کنند. اما ارتباط نامستحکم و ناکافی بین دانشگاه‌ها با دولت، جامعه و صنعت در ایران قابل تأمل است که زمینه‌ساز مشکلاتی دیگری نیز است. زیرا دانشگاهی که با جامعه خود در ارتباط نباشد و نیازهای آن را پاسخ ندهد جایگاهی نیز در جامعه ندارد و جامعه‌ای که به انسان دانشگاهی خود بها ندهد، از منافع آن نیز بهره‌مند نخواهد شد. حمایت اندک از نخبگان در اسناد بالا دستی (زارع‌بنادکوکوی، ۱۳۹۶) و وضعیت بحرانی اشتغال تحصیلکردگان (پارسا، ۱۳۹۵) شواهدی است که بخشی از آن بخاطر هرم تحصیلی نامتعادل، استخدام‌های گزینشی و عدم تطابق و کیفیت مهارت‌ها با نیازهای جامعه است.

تنزل کیفیت آموزش عالی شدیدترین انتقاد سال‌های اخیر عملکرد نظام آموزش عالی ایران است (خورسندی طاسکوهی و پناهی، ۱۳۹۵؛ نخعی و همکاران، ۱۳۹۶)؛ به‌طور کلی تولید علم در ایران بسیار ناچیز بوده (روشن و متوسلیان، ۱۳۹۷)، فضاهای آموزشی و رفاهی، حتی در دانشگاه‌های پایتخت نیز در حد دانشگاه تراز جهانی قرار ندارد (آراسته، سبحانی و رفاهی، ۱۳۸۷). این مسئله از بعد دیگر در سطح عدم تناسب قوانین و مقررات در زمینه تعاملات و تبادلات علمی خود را نمایان‌گر کرده است. دانشگاه‌های ایران از نظر جذب دانشجوی خارجی حتی در مقایسه با دانشگاه‌های منطقه نظیر مصر، ترکیه و لبنان وضعیت مطلوبی ندارند (زمانی‌منش، فتحی و اجارگاه و جعفری‌راد، ۱۳۹۰). شرایط امروز دانشگاه ما با آنچه در برنامه ششم توسعه برای جذب دانشجوی خارجی بیان شده، فاصله زیادی دارد (فضلی‌راد، زمانی و پورآتش، ۱۳۹۸). کاتو و اندو^۱ (۲۰۱۷)، در این راستا معتقدند زاویه سیاسی حکومت‌ها رابطه مستقیم با میزان همکاری‌های علمی بین‌المللی دارد؛ بنابراین خورسندی طاسکوهی و پناهی (۱۳۹۵)، بازنگری و تجدیدنظر در سیاست درب‌های بسته آموزش عالی و عابدی و پورعزت (۱۳۹۸) تغییر قوانین وزارت علوم منطبق با مقتضیات ذینفع‌محوری را پیشنهاد داده‌اند. در راستای نقطه ضعف خودباختگی فرهنگی

برخی استادان، گوین و تران^۱ (۲۰۱۸) بیان کرده‌اند، برخی اندیشه‌وران وابسته به کشورهای قدرتمند چشم بر تبعات نامیمون جهانی‌سازی برای کشورهای درحال توسعه بسته‌اند و راهی جز تسلیم برای آنان نمی‌بینند. در زمینه ضعف اتخاذ شاخص‌های نامناسب در زمینه جذب و ارتقای دانشگاهیان بخصوص شاخص مقالات چاپ شده، نتایج مطالعه چو و چنگ (۲۰۱۶) نشان می‌دهد افزایش تعداد کمی مقالات نه تنها تأثیر چشمگیری در رشد و توسعه کشورها نداشته بلکه هزینه‌ها را به شدت افزایش می‌دهد و باعث شده دانشگاهیانی که تسلط بیشتری به زبان انگلیسی دارند وجهه‌ی بین‌المللی پررنگ‌تری نسبت به وجهه ملی و دغدغه‌های ملی کمتری داشته باشند. به‌طور کلی در تفسیر نقاط ضعف نظام آموزش عالی کشورمان می‌توان بیان داشت که دانشگاهیان ما درگیر کمیت‌گرایی شده و کیفیت کمتر مورد توجه قرار گرفته است. درحالی‌که، در دانشگاه‌های واضع ISI، دانشجویان و استادان مجبور به چاپ مقاله ISI نبوده و تعداد مقالاتشان را منتشر نمی‌کنند؛ بلکه همراستا با دیدگاه‌های جدید در سیاست‌گذاری توسعه پژوهش، بر مملوس‌تر بودن تأثیرات اقتصادی-اجتماعی فعالیت‌های پژوهشی تأکید دارند. بنابراین وزن بیشتر به نشریات داخلی باعث ایجاد دغدغه گسترش مرزهای علم بومی، حل مسأله در سطح ملی، منطقه‌ای و البته جهانی شود، بالطبع آن ارتباط اعضای هیئت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی با مخاطبان محلی بیشتر و منجر به ارتقای هویت ملی و فرهنگی آنان می‌شود. از بعد آموزش نیز آنچه مشخص است چیدمان کلاس‌های دانشگاه‌ها، نوع ارزشیابی‌ها، شیوه‌های تکراری و یک طرفه تدریس، محتوای قدیمی سرفصل‌ها از ضعف‌هایی است که در دوره حاضر نمی‌توان نسبت به آن‌ها بی‌اهمیت بود.

حوزه فعالیت دانشگاه‌ها، گستره‌ای از ابعاد ملی، منطقه‌ای و جهانی دارد (مارگینسون، ۲۰۱۱) و دانشگاه‌ها، سازندگان آینده هستند هر چند، گاهی به سفارش بازار (پورعزت، ۱۳۸۷). در راستای فرصت تأثیرگذاری نظام‌های آموزش عالی بر ساختارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دولت‌ها می‌توان به پژوهش محمدی‌زاده و همکاران (۱۳۹۹) و مارگینسون (۲۰۱۸) اشاره کرد که اتخاذ رویکرد آینده‌محوری مؤسسات دانشگاهی را، حلال چالش‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جامعه می‌داند. هم‌چنین چیونگ^۲ (۲۰۱۲) نیز آموزش عالی کشورهای آسیایی مانند چین، تایوان، کره جنوبی، هنگ کنگ و سنگاپور، را هم به‌عنوان عامل بخشی از توسعه و هم قدرت نرم^۳ ملی آن‌ها معرفی می‌کند. هم‌چنین دانشگاه‌های ایالات‌متحده و بریتانیا، از طریق سرمایه‌گذاری استراتژیک و ابتکارات سیاسی، به افزایش رقابت اقتصاد جهانی کشورشان کمک می‌کنند (موسایگی و موهانی^۴، ۲۰۱۵). تشدید فعالیت‌های بین‌المللی در پردیس‌ها و خصوصی‌سازی دانشگاه‌ها، با هدف جذب دانشجویان بین‌المللی و در نتیجه تأمین منابع مالی و رقابت دانشگاه‌ها انجام می‌شود و نتایج مطالعات سرمدی، ابراهیم‌زاده، تفضلی‌مقدم و دیانی (۱۳۸۸) و مارینگ (۲۰۱۰) در این راستا است. در راستای فرصت تقویت و به‌روز شدن دانشگاه‌ها، پاپسکیو (۲۰۱۵) بیان می‌کند اعزام دانشجو به خارج از کشور، تأسیس شعبه‌ای در خارج از کشور و مشارکت‌های درون سازمانی دانشگاهی به‌منظور پاسخگویی به فرایندهای جهانی‌شدن، یکی از فرصت‌هایی است که جهانی‌شدن در اختیار دانشگاه‌ها و دانشگاه‌های ما قرار داده‌است.

در راستای تبیین فرصت نگاه مجامع بین‌المللی به ایران به‌عنوان کشوری با سابقه تاریخی و فرهنگی، می‌توان به موارد مشابه اشاره کرد؛ به‌عنوان نمونه جابه‌جایی دانشجویان، بین کشورهای مالزی، سنگاپور و چین به‌طور قابل ملاحظه‌ای به دلیل شباهت‌های زبانی، اجتماعی و فرهنگی است (زمانی‌منش و فتیحی و اجارگاه، ۱۳۹۰). نزدیکی جغرافیایی، نظام‌های آموزشی مشابه، ارتباطات تاریخی، وجوه فرهنگی، شفافیت و انعطاف‌پذیری دروس ارائه شده و فرصت‌های شغلی ایجاد شده از عوامل تأثیرگذار جذب دانشجویان خارجی به شمار می‌آیند. هم‌چنین نتایج پژوهش رضانی و همکاران (۱۳۹۷) نشان می‌دهد، افزایش اقبال

1. Nguyen & Tran

2. Cheung

3. soft power

4. Mwesigye & Muhani

به تحصیل ارزان و با کیفیت در ایران بین همسایگان، هم‌زبانی و هم‌کیشی در کنار مهمان‌نوازی و فرهنگ علم‌جویی و عالم‌پروری ایرانیان، فرصت جذب بیشتر دانشجویان بین‌المللی را فراهم نموده است؛ که باید با برنامه‌ریزی، دقت و سرعت‌العمل به آن پرداخته شود قبل از آن‌که کشورهای همسایه این موقعیت را بیشتر برای خود رقم بزنند. به‌طور خلاصه گسترش روزافزون در حیطه علم و فناوری، سهولت دسترسی به اطلاعات، پیشرفت‌های رسانه‌ای و ارتباطی، کسب درآمد از شبکه‌های آموزش مجازی، تشدید روابط بین‌الملل، استقبال از دیپلماسی علمی در ساختار سیاسی کشورها، تأسیس پردیس‌های دانشگاه در داخل و خارج کشور، تحولات گسترده اقتصاد مبتنی بر دانش و ایجاد هدف پرورش شهروند جهانی در ساختار دانشگاه‌ها برخی از فرصت‌ها و تحولاتی است که جهانی‌شدن در اختیار نظام‌های آموزش عالی قرار داده است که با آگاهی و اقدامات مناسب می‌توان بهره بیشتری از شرایط به وجود آمده داشت.

در تبیین اولین تهدید به سخن کورای^۱ (۲۰۰۴) اشاره می‌شود "یک مسئله دانشگاه‌های امروز، تنش‌های اساسی بین جهانی‌شدن آموزش و تأمین نیازهای محلی و ملی است". امتیاز بالاتر به چاپ مقالات خارجی، نه تنها مستلزم صرف هزینه و وقت بیشتری است که منجر به انجام پژوهش در راستای اهداف از پیش تعیین شده است. این مسئله رغبت پرداختن به مسائل ملی را، به علت عدم اولویت مجلات انگلیسی زبان، کم کرده و چو و چنگ (۲۰۱۶) از این پدیده به "انتشار جهانی و نابودی محلی"^۲ یاد کرده‌اند. مضمون فراگیر دیگر به شاخص‌های علمی و سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی و جهانی مبتنی بر نظریه نهادی اشاره دارد. از این حیث می‌توان به نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی که منجر به تغییر در سیاست‌گذاری عمومی آموزش عالی در سراسر جهان و حکمرانی نهادی بر روابط نظام‌های آموزشی شده، پرداخت. در این شرایط نمی‌توان انتظار داشت صداهای به حاشیه رفته آموزش عالی در جهان سوم، به درستی شنیده و یا جدی گرفته شود زیرا، قوانین بازی بازار رقابت آموزش عالی، توسط کسانی تعیین می‌شود که هم اعتبار جهانی، هم میزبان و هم راهبران اصلی این بازار هستند. غفلت برخی از تصمیم‌گیران در این مسئله به حدی است که زارع‌بنادکوکو و همکاران (۱۳۹۴) با ابراز تأسف از ناآگاهی برخی از مسئولین بیان می‌دارند حتی شاخص‌های نادرست، به شدت مورد توجه قرار گرفته و دانشگاه‌ها در راه تعالی آن کوشش می‌شوند.

در راستای علت جذب گسترده نخبگان و متخصصان ایرانی به کشورهای پیشرفته جوادزاده (۱۳۹۴) در پژوهش خود دست‌یابی به امکانات رفاهی و خدمات شهروندی عرضه شده در خارج از ایران را علت مهاجرت نخبگان می‌داند. مسئله دیگر آسیب به باورها، فرهنگ و زبان بومی است که پژوهش‌ناز و همکاران (۲۰۱۹) نشان می‌دهد عصر جهانی‌شدن، امکان گسترش فرهنگ غرب و نفوذ در ذهن جوانان را، برای کشورهای غربی فراهم کرده است. گسترش استفاده از زبان انگلیسی به‌عنوان زبان انتخابی برای کسب و کار بین‌المللی، ارتباطات، رسانه‌های مرجع آموزش در محیط‌های آموزشی (مارینگ، ۲۰۱۰) زمینه‌ساز غلبه فرهنگی است. در پژوهش‌های انجام شده در داخل کشور نیز می‌توان به نتیجه پژوهش‌های مختاری و همکاران (۱۳۹۷)، ربانی و همکاران (۱۳۸۸) اشاره کرد که جهانی‌شدن تأثیر منفی بر فرهنگ و هویت دانشجویان شده و پژوهش سلیمانی باشلی (۱۳۸۹) که نشان می‌دهد جهانی‌شدن باعث تضعیف باورهای مذهبی شده است. اما باید توجه کرد امروزه ممکن نیست از محصولات آموزشی دنیا بهره برد و نگران اثرات فرهنگی آن نبود؛ ولی نوع مواجهه با فرهنگ ورودی و سیاست‌های اتخاذ شده نشان‌دهنده اثربخش بودن آن خواهد بود. تحریم دانشگاه‌ها سیاست جدیدی است کشورهای درحال توسعه به‌ویژه ایران با آن مواجه شده‌اند. وزارت خزانه‌داری آمریکا و انتشارات الزویر از پذیرش مقاله‌هایی که نویسنده یا یکی از نویسندگان آن ایرانی و در استخدام دولت ایران هستند، خودداری می‌کنند (الماسی، جمالی‌مهموتی و یوسفی، ۱۳۹۵)، این درحالی است که تحریم پژوهشگران با اهداف و آرمان‌های جهانی‌شدن به‌ویژه در زمینه آموزش به شدت در تناقض قرار دارد. یکی دیگر از تهدیدها ناشی از عدم تفکر سیستمی در نظام اداری کشور و

تأثیر آن بر نظام آموزش عالی کشور است. کیفیت در نظام‌های آموزش عالی مرتبط با حکمرانی آموزش عالی و حکمرانی آن اشاره به تخصیص قانونی قدرت در بین ساختارهای متنوع تصمیم‌گیری، اجرایی و اداری دانشگاه دارد. در این راستا افخمی روحانی، رحمان‌سرشت و مرجانی (۱۳۹۳) در پژوهش خود اذعان داشته‌اند نهادهای سیاست‌گذاری بخشی، در سطح وزارتخانه، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ایران انسجام و یکپارچگی لازم را ندارند و تابعی از نزاع‌های جناحی شده‌است (عطار و خواجه‌نائینی، ۱۳۹۳)؛ هم‌چنین باقری‌مقدم و احمدی (۱۳۹۷) متفاوت بودن ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی-اجتماعی نهادهای سیاست‌گذار را عامل ناکارآمدی دانشگاه‌های ایران دانسته‌اند که البته ناشی از وابستگی دانشگاه‌ها ایران به ساختارهای دولتی می‌باشد. تمرکزگرایی، ساختار مکانیکی و استقلال نسبی منجر به حکمرانی نامطلوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری شده‌است (فراستخواه و منیعی، ۱۳۹۴). ساختار دانشگاه‌های مدرن منعطف و غیرمتمرکز، دارای استقلال علمی و عملی در حوزه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و انتخاب در زمینه‌های رشد و توسعه هستند. آزادی اندیشه و بیان از شرایط جدایی‌ناپذیر ظهور و رشد جوامع دانشی واقعیت محسوب می‌شود و نظام‌های برتر آموزش عالی هم به تولید انتقال و روزآمدسازی دانش و هم به آموزش برای شهروندان کمک می‌کنند در حالی که نظام آموزش عالی ما به دلایل مطرح شده از این مسئله به دور هستند و تهدیدی جدی برای آن به شمار می‌آید.

مصاحبه‌شوندگان یکی دیگر از تهدیدهای را نادیده گرفتن خردمندان در بدنه نظام حکمرانی می‌دانند انسان هم عامل توسعه و هم هدف آن است و بی‌گمان نقش عامل انسانی با رشد دانش و فناوری ارتقاء می‌یابد (فریدمن، ۲۰۱۸). کشورهای موفق نظیر ژاپن، مالزی، تایلند، اندونزی، هند و فیلیپین مدیریت و دانش فنی مدیریت و نیروی کار بوده است (رزمی، ۱۳۸۳). اما یافته‌های مشابه در ایران بسیار اندک و ناچیز است؛ پارتی بازی و خویشاوندگرایی، ضعف در حاکمیت شایسته‌سالار از ویژگی‌های نظام مدیریتی آن است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۷)؛ زین حیث فلاحی و منوریان (۱۳۸۷) در مطالعه خود مشارکت نخبگان، برای همفکری و همکاری در زمینه‌های مختلف آموزشی، پژوهشی و اجرایی را پیشنهاد داده‌اند. همان‌طور که یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد نظام آموزش عالی ایران در مواجهه فعال با جهانی شدن، دارای قوت‌ها و ضعف‌هایی است و با فرصت‌ها و تهدیدهایی مواجه است، که می‌توان با همفکری، همکاری و هماهنگی نهادهای مختلف کشور از ضعف‌ها و تهدیدها گذر کرد و کارآمدی و بهره‌وری بیشتری در مواجهه با جهانی شدن داشت. بنابراین در این مسیر نگاه یک‌جانبه به یکی از این ابعاد و اتخاذ تصمیم‌های شتاب‌زده نتایج مفیدی به همراه نخواهد داشت. براین اساس پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی با توجه به اهمیت توازن میان نگاه ملی و جهانی در دانشگاه‌ها به تدوین برنامه‌های راهبردی مناسب، طراحی الگوی تعامل و همکاری با دیگر دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، بازتعریف مأموریت دانشگاه‌ها با نگاه ملی و جهانی، تدوین نیازهای پژوهشی و نقشه راه برای هر دانشگاه در هر منطقه و شهر بپردازند. به مسئولین نیز پیشنهاد می‌شود خط‌مشی و آئین‌نامه‌های دانشگاه‌ها را با توجه به امکانات ویژه آن‌ها و در راستای اقتضات و امکانات موجود داخلی و تمرکز بر مسائل محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی تدوین کنند. هم‌چنین پیشنهاد می‌شود کارگروه‌هایی جهت تبیین و تحلیل مسائل روز جهان در دانشگاه‌ها و به‌روز نمودن، برنامه‌ها و سیاست‌های کشور ایجاد شود.

- Abdi, B., & Pour Ezzat, A.A. (2019). Explaining the Coordinates of Good Governance in the Defense Sector. *Journal of Teaching in Marine Sciences*, 6(1): 1-11. (In Persian).
- Abdolahi, M., & Mehralizade, Y. (2017). The Impact of Globalization on the Iranian Education System. *Iranian Higher Education*, 9(3): 27-56.
- Afkhami Rohani, H., Rahmanseresht, H., & Marjani, S. (2015). University Governance and Evaluation of Websites and Portals. *Higher Education Letter*, 7(28): 75-96. (In Persian).
- Aithal, P.S., & Suresh Kumar, P.M. (2015). Enhancement of Graduate attributes in Higher Education Institutions through Stage Models. *IMPACT: International Journal of Research in Business Management*, 3(3): 121-130.
- Almasi, K., Jamali Mahmouie, H.R., & Yousefi, A. (2016). Analysis of Razi Vaccin and Se-rum Scientific Institute Re-researcher's Viewpoint on Impact of Foreign Sanctions on Scientific Communications and Re-research Activities. *Scientometric research journal*, 2(3): 27-42 (In Persian).
- Alsagoff, L. (2017). English in Singapore and Malaysia: Common Roots, Different Fruits. In L. Guan (Ed.). *Education and Globalization in Southeast Asia: Issues and Challenges* (pp. 14-35). ISEAS–Yusof Ishak Institute.
- Altbach, P.G. (2009). Peripheries and centres: Research universities in developing countries. *Asia Pacific Education Review*, 10: 15-27.
- Altbach, P.G. (2016). *Global perspectives on higher education*. Baltimore, MD: JHU Press.
- Altbach, P.G., & Wang, Q. (2012). China's rise in science may taper off?. *Scientific American*, 307: 46-47.
- Amandeep, K.B. (2016). Impact of Liberalization and Globalization on Higher Education. *International Journal of Emerging Research in Management & Technology*, 5(1): 51-55.
- Anyikwa, B.E., Amadi, M.N., & Emene, P. (2012). Globalization and the Context of Future Higher Education in Nigeria. *Humanity and Social Sciences Journal*, 7(1): 67-76.
- Arasteh, H., Sobhaninejad, M., & Homaie, R. (2009). Students' Evaluation of Universities in Tehran in the Era of Globalization. *IRPHE*, 14(4): 47-66.
- Arik, B. T., & Arik, E. (2014). The role and status of English in Turkish higher education. *English Today*, 30(4): 5-10.
- Asghari, M. (2018). *An Introduction to the Internationalization Policy of Higher Education in Iran*. Publisher: Research Institute for Cultural and Social Studies.
- Ataran, A., Mosapour, N., Attaran, M., & Hosseinkhah, A. (2019). Designing and Validation of "Revision of Teacher Education Curriculum in Iran" Model. *Research in Curriculum Planning*, 16(61): 14-33.
- Attar, S., & Khaje Nainie, A. (2015). The Analysis of Affecting Factors in Inefficiency of Iran's Policy Making System. *Public Policy Quarterly*, 1(1): 1-20 (In Persian).
- Bagheri Moghadam, N., & Ahmadi, H. (2019). Pathology of Governance in Higher Education System in Iran. *Public Policy*, 4(4): 55-74. doi: 10.22059/ppolicy.2019.69717. (In Persian).
- Bagley, S.S., & Portnoi, L.M. (2016). Higher Education and the Discourse on Global Competition: Vernacular Approaches within Higher Education Policy Documents. In *Globalisation and Higher Education Reforms* (pp. 23-37). Springer International Publishing.
- Barimani, K., Aqatabar Roudbari, J., Aghamirzaee Mahalli, T., & Uosefi Saeed Abadi, R. (2018). Study of The Status of Iran's Higher Education Knowledge Market (Case study of universities under the Ministry of Science and Technology, Ministry of Health and Medical Education in Mazandaran province). *Journal of Medicine and Cultivation*, 27(1): 23-37.
- Bashiri, H., Hoseini Moghaddam, M., Sani Ejlal, M., & Iran Nejad, M. (2014). Future oriented approach in policy making for technology universities based on environmental scanning of higher education trends. *Iranian Journal of Engineering Education*, 16(61): 69-95. doi: 10.22047/ijee.2014.5804 (In Persian).
- Bazrafkan, L., Yamani, N., Shakour, M., Omid, A., Johari, Z. & Rooholamini, A. (2013). Student's Perception toward Elements of Globalization in Four Interdisciplinary Summer Schools in Shiraz University of Medical Sciences in Iran. *Strides in Development of Medical Education*, 10(3): 194-

203. magiran.com/p1212423 (In Persian).
- Bound, J., Braga, B., Khanna, G., & Turner, S. (2021). The globalization of postsecondary education: The role of international students in the US higher education system. *Journal of Economic Perspectives*, 35(1): 163-84.
- Bound, J., Braga, B., Khanna, G., & Turner, S. (2021). The globalization of postsecondary education: The role of international students in the US higher education system. *Journal of Economic Perspectives*, 35(1): 163-84.
- Cheng, Y., Wang, Q., & Liu, N. C. (2014). How world-class universities affect global higher education. In *How world-class universities affect global higher education* (pp. 1-10). SensePublishers, Rotterdam.
- Cheung, A.B. (2012). Higher education in Asia: Challenges from and contributions to globalization. *International Journal of Chinese Education*, 1(2): 177-195.
- Chi Hou, A.Y. (2011). Quality assurance at a distance: international accreditation in Taiwan higher education. *High Education*, (61): 179-191.
- Chou, C.P., & Chan, C. F. (2016). Trends in publication in the race for world-class University: the case of Taiwan. *Higher Education Policy*, 29(4): 431-449.
- Currie, M. (2004). The neo-liberal paradigm and higher education, in Odin, J.K. & Manicas, P.T. (eds.). *Globalization and Higher Education*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Derehi, B. (2018). *Refugee Integration through Higher Education: Syrian Refugees in Turkey*. Policy Report United Nation University.
- Dobbins, M., & Kwiek, M. (2017). Europeanisation and globalisation in higher education in Central and Eastern Europe: 25 years of changes revisited (1990–2015). *European Education Research Journal*, 16 (5): 519-528.
- Dunn, H.S. (2020). Creative resilience and globalization from within: evolving constructs for analysing culture, innovation, and enterprise in the global south. *Annals of the International Communication Association*, 44(1): 4-18.
- Fallahi, K., & Monavaryan, A. (2009). A Study on the factors of elites (human capital) immigration and suggesting appropriate strategies to prevent this phenomenon. *Knowledge and Development*, 15(24): 107-137.
- Farasatkah, M., & Maniee, R. (2015). Effective factors on faculty participation in higher education policy making and university planning. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 20(4): 29-53. (In Persian).
- Fazli Yazd, H., Zamani, A. & Pourashishi, M. (2019). Acceptance International Students to the Iranian Higher Education System and the Challenges Ahead. *Rahyaft*, 29(74): 77-90. (In Persian).
- Fontanella, B.J.B., Luchesi, B.M., Saidel, M.G.B., Ricas, J., Turato, E.R., & Melo, D.G. (2011). Sampling in Qualitative Research: A Proposal for Procedures To Detect Theoretical Saturation. *Cadernos de saude publica*, 27 (2): 389-394.
- Friedman, J.Z. (2018). Everyday nationalism and elite research universities in the USA and England. *High Education*, 76: 247–261.
- Gygli, S., Haelg, F., Potrafke, N., & Sturm, J.E. (2019). The KOF globalisation index–revisited. *The Review of International Organizations*, 14(3): 543-574.
- Iatagan, M. (2015). Challenges of the Romanian Higher Education System in the Context of Globalization. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180: 345-351.
- Jafari, S. (2015). *Developing an Iranian-Islamic model of globalization, higher education*. PhD thesis, Faculty of Education, Semnan University. (In Persian).
- Javadzade, P. (2015). The social causes of migration Iranian elite to USA's universities. *Cultural Management*, 9(28): 95-111. (In Persian).
- Kato, M., & Ando A. (2017). National ties of international scientific collaboration and researcher mobility. *Scientometrics*, 110:673. Doi: 10.1007/s11192-016-2183-z. 3- Lau K, Lin CY. Internationalization of higher education and language policy: the case of a bilingual university in Taiwan. *Higher Education*. 74(3):437-54.
- Kauppi, N. (2019). Waiting for Godot? On some of the obstacles for developing counter-forces in

- higher education. *Globalizations*, 16(5): 745-750.
- Khaki Sedigh, A. (2017). Ethics: An indispensable dimension in the university rankings. *Science and engineering ethics*, 23(1): 65-80.
- Khorasani, A. (2016). *Internationalization of Higher Education*. Tehran: Shahid Beheshti University.
- Khorasani, A., & Zamani Manesh, H. (2012). Effective Strategies for Internationalizing Iranian Universities and Higher Education Institutions. *Strategies for Medical Education (Teaching Strategies)*, 5(3): 183-190. (In Persian).
- Khorsandi Taskooh, A. (2015). An Analysis of Theoretical Foundations and Objectives of Internationalization of Higher Education. *Iranian Higher Education*, 7(3): 27. magiran.com/p1674994. (In Persian).
- Larbi, F.O., Zaoming, M., Xianzhe, C., & Yating, H., (2020). The Financial Strategies and Approaches of Chinese Government Towards the Internationalization of Higher Education in China. *Amfiteatru Economic*, 22(53): 179-196.
- Levin, J.S., López-Damián, A.I., Martin, M.C., & Hoggatt, M.J. (2017). *The US community college after globalization. In Internationalization in Vocational Education and Training* (pp.19-40). Springer, Cham.
- Malekinia, E., Malekinia, Z., & Feizi, S. (2019). Survey on Imperative Strategies for Iranian's Higher Education System in Globalization Age, Quarterly. *Journal of the Macro and Strategic Policies*, 6(24): 518-545. magiran.com/p1947009. (In Persian).
- Mansouri Gargar, R., Salehi, A., & Abbasi, E. (2016). Curriculum characteristics of in the era of globalizing and internationalizing of curriculum. *Research in Curriculum Planning*, 13(50): 1-13. (In Persian).
- Marashi, S., Mehralzadeh, Y., & Toosi, T. (2013). Globalization and its Effects on Curriculum Goals in Educational System of Iran. *Journal of Educational Sciences*, 20(1): 51-74.
- Marginson, S. (2011). Meeting the challenge of an east/west future. *Association for Studies in Higher Education, Charlotte NC*, 17.
- Marginson, S. (2011a). Higher education in East Asia and Singapore: Rise of the Confucian model. *Higher education*, 61(5): 587-611.
- Maringe, F. (2010). The meanings of globalization and internationalization in HE: Findings from a world survey. *Globalization and internationalization in higher education: Theoretical, strategic and management perspectives*, 17-34.
- McMahon, W.W. (2018). The total return to higher education: Is there underinvestment for economic growth and development?. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 70: 90-111.
- Mitchell, D.E., & Nielsen, S.Y. (2012). Internationalization and globalization in higher education. *Globalization—Education and management agendas*, 3-22.
- Mittelman, J.H. (2019). To risk or derisk the soul of the university? The peril in educational globalization. *Globalizations*, 16(5): 707-716.
- Mohajeri Tehrani, E. (2012). *Threats and opportunities of globalization to higher education*. Master Thesis, Payam-e-Noor University of Tehran, Payam-e-Noor Center, Tehran. (In Persian).
- Mohammadi, H., Alvani S.M., Memarzade Tehran., GH., & Hamidi N. (2018). Identify Cultural Barriers Iran Administrative System Faces. *Orqanizational Cuiture Management*, 16(1): 67-87. (In Persian).
- Mohammadizad, S., Azizi, N., & Salehi Omran, E. (2020). A Critical Reflection on Vocational Training Policies and Mechanisms in Consistency with Entrepreneurial University Standards: (Case Study: Technical and Vocational University). *Scientific Journal Management System*, 8 (16): 1-29. (In Persian).
- Mokhtari, M., Ahmadi, S., & Yazdanmehr, E. (2018). The Effect of the Globalization of Culture on the National Identity of the Students of Yasouj University. *Journal of Social Sciences*, 81: 75-99. magiran.com/p1866853
- Mwesigye, A., & Muhangi, G. (2015). Globalization and higher education in Africa. *Journal of Modern Education Review*, 5(1): 97-112.
- Naderi, D., & Maghsoodi, A. (2018). Iran Scientific Laboratory Network, facilitates communication

- between laboratory and researcher. *Journal of New Approaches in Iranian Scientific Laboratories*, 2(2): 27-33.
- Nakhaei, O. R., Hosseini, M., Vakili, V., & Mosa Farkhani, E. (2017). Comparing Pharmacy Student's Perceptions and Expectations of Quality of Educational Services at Mashhad University of Medical Sciences Based on SERVQUAL Model. *Iranian Journal of Medical Education*, 17(1): 503-515. (In Persian).
- Naz, A., Khan, W., Daraz, U., & Hussain, M. (2012). The Crises of identity: Globalization and its impacts on socio-cultural and psychological identity among Pakhtuns of Khyber Pakhtunkhwa Pakistan. Available at SSRN 2082990.
- Nguyen, N., & Tran, L.T. (2018). Looking inward or outward? Vietnam higher education at the superhighway of globalization: Culture, values and changes. *Journal of Asian Public Policy*, 11(1): 28-45.
- OECD (2008). Education at a Glance. *The full text this of book is available on line via this link: http://www.oecd-ilibrary.org/education-at-a-glance-2008_eag-2008-en*
- Parsafard, N., Parsafatd, N., & Parsafard, N. (2016). Investigating the Challenges of the Higher Education System in Effective Communication with the Labor Market. *Congress of Progressive Pioneers, Tehran National Library of the Islamic Republic*. (In Persian).
- Pieterse, J.N. (2019). *Globalization and culture: Global mélange*. Rowman & Littlefield.
- Popescu, F. (2015). South African globalization strategies and higher education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 209: 411-418.
- Pour ezzat, A.A., Khashtar, H., Taheri, G.H., Farahi, M., & Nargesian, A. (2008). The ideal model for designing Iranian universities and higher education institutions in the age of globalization. *Iranian Journal of The Knowledge Studies in The Islamic University*, 40 (3): 3-12. (In Persian).
- Rabbani, A., Yazdkhasti, B., Hajiyani, E., & Mirzaei, H. (2009). Relationship between National and Ethnic Identities of Azari, Kurd and Arab Students in the State Universities of Iran. *National Studies*, 10(39): 137-158. (In Persian).
- Razmi, Z. (2004). The concept of globalization of the economy; a process that can be analyzed. *Economics Research*, 4(13): 197-227. (In Persian).
- Rezaei, H., Yousefi, A., Larijani, B., Dehnavieh, R., Rezaei, N., & Adibi, P. (2018). Internationalization or globalization of higher education. *Journal of education and health promotion*, 7(8). (In Persian).
- Rezghi Shirsavar, H., & Pirayande, P. (2011). Assessment of Iran higher education in the process of Globalization. *Strategic Studies of public policy*, 2(5): 25-38. (In Persian).
- Roshan, A., & Motevaseli, M. (2018). Designing a Stakeholder-Oriented Pattern, Based On Good Governance for Improving the Quality of the Ministry Of Science, Research and Technology (MSRT). *Journal of Research in Educational System*, 12(41): 49-71. doi: 10.22034/jiera.2018.64750. (In Persian).
- Roštami, J. (2013). Qualitative research Sampling. *Qualitative Research in Health Sciences*, 1(4): 310-320.
- Shahi, S., Navehebrahim, A., & MehrAlizadeh, Y. (2009). Open Communication in Higher Education, the Necessity of Facing Globalization Challenges: Case Study of Khuzeestan Public Universities. *IRPHE*, 14(4): 18-45. (In Persian).
- Shahijan, M., Kalantari, M., Rezaei, S., & Preece, Ch.N. (2016). Developing a framework of internationalization for higher education institutions in Malaysia: a SWOT analysis. *International Journal of Management in Education*, 10 (2): 145-173.
- Shekarey, A., & Noor Mohammadi najafabadi, M. (2014). Study of Globalization, Internationalization of Higher Education in Iran, Opportunities and Threats. *The sixth conference of the Iranian Higher Education Association*. (In Persian).
- Slaughter, S., Slaughter, S.A., & Rhoades, G. (2004). *Academic capitalism and the new economy: Markets, state, and higher education*. JHU Press.
- Soleimani Bashli, M.R. (2011). Globalization; Identity Crisis and Undermining Religious Education. *Islam and educational research*, 2(2): 109. magiran.com/p814309
- Steger, M.B. (2003). *Globalisation: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

- Steger, M.B. (2017). *Globalization: A very short introduction* (Vol. 86). Oxford: Oxford University Press.
- Sua, T.Y., & Santhiram, R. (2017). Globalization, Educational Language Policy and Nation-Building in Malaysia. *Education and Globalization in Southeast Asia: Issues and Challenges*, 36: 36-58.
- Tamannai Far, M.R., & Noor Mohammadi najafabadi, M.R. (2014). *Internationalization of Higher Education in Iran*. Iranian Higher Education Association. The sixth conference of the Iranian Higher Education Association.
- Walter, S. (2021). The backlash against globalization. *Annual Review of Political Science*, 24(1): 421-442.
- Zajda, J., & Ruš, V. (2016). Current research trends in globalisation and neo-liberalism in higher education. In *Globalisation and higher education reforms* (pp. 1-19). Springer, Cham.
- Zajda, J., & Ruš, V. (2016). Research in globalisation and higher education reforms. In *Globalisation and Higher Education Reforms* (pp. 179-187). Springer, Cham.
- Zamaniyanesh, H., Fathi Wajargah, K., & Jafari Rad, A. (2011). *Investigating Intra-University and Extra-University Barriers to Attracting Foreign Students from the Perspective of Shahid Beheshti University Faculty Members*. Proceedings of the First International Conference on Management, Foresight, Entrepreneurship and Industry in Higher Education, Iran: University of Kourdištan.

